

**МЕЛІТОПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ БОГДАНА ХМЕЛЬНИЦЬКОГО**

ФІЛОЛОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

КАФЕДРА УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

Назва курсу	Українська мова для академічного спілкування
Викладач	Ірина Миколаївна Гапеева
Профайл викладача	http://filolog.mdpu.org.ua/sklad-dekanatu-filologichnogo-fakul/kafedra-ukrayinskoyi-movi/sklad-kafedri-ukrayinskoyi-movi/gapeyeva-iryna-mykolayivna/
Контактний телефон	(0619) 44-04-63 (068) 960-97-79
Е-mail:	gapeeva.irina.1979@gmail.com
Сторінка курсу в ЦОДТ МДПУ імені Богдана Хмельницького	http://www.dfn.mdpu.org.ua/course/view.php?id=4954
Консультації	<i>Очні консультації:</i> щосереди, відповідно до графіка роботи кафедри української мови. <i>Онлайн-консультації:</i> через систему ЦОДТ МДПУ імені Богдана Хмельницького.

1. АНОТАЦІЯ

Освітній компонент “Українська мова для академічного спілкування” є необхідною складовою підготовки фахівців за освітньо-кваліфікаційним рівнем “магістр”, адже кожен дослідник має розвивати чуття наукової мови, мовний смак, володіння науковим стилем мовлення і письма, а також мовними засобами наукового тексту. Мовна культура науковця виявляється у дотриманні норм літературної мови, володінні професійною мовою, умінні висловлюватися правильно й виразно, використовуючи вмело й за призначенням різні стилістичні засоби української мови. Провідним завданням науковця є коректне повідомлення результатів власних досліджень, формулювання ідей, доведення теорій, обґрунтування гіпотез, класифікацій, узагальнення й висновки досліджень та ін. Пропонований освітній компонент покликаний допомогти молодим науковцям у цілеспрямованій роботі над собою. У ньому розкрито особливості української мови на академічному рівні, охарактеризовано властивості і структурно-сміслові компоненти різноманітних текстів академічного рівня та складові культури усного наукового мовлення.

2. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ

Мета освітнього компоненту – підготовка молодих фахівців до створення текстів академічного рівня, підвищення рівня їх мовної культури, здатності до критичного осмислення, наукового обґрунтування і творчого застосування певних норм і методів пізнання.

Поєднання загальнонародних та особистих знань, стратегій, концепцій уможливилює реалізацію поставленої мети шляхом виконання таких **завдань**:

- 1) поглибити знання про науковий стиль загалом і української мови зокрема;
- 2) розширити уявлення про академічну мову, головні категорії, властивості, структуру, мовні засоби наукового тексту, основи майстерності наукового виступу, виробити потребу в нормативному вживанні мовних засобів наукового стилю;
- 3) опанувати технології роботи з науковим текстом, розвивати вміння і навички мовностилістичного аналізу наукового тексту;
- 4) формувати стилістичну компетенцію;
- 5) редагувати наукові тексти різних жанрів;
- 6) виховувати мовний смак і мовне чуття, критичне ставлення до ненормативної вимови;

- 7) навчитися аргументовано (посилаючись на словники й мовленнєві зразки) оцінювати академічне мовлення щодо дотримання норм літературної мови;
- 8) використовувати основні засоби кодифікації (словники, довідники), створювати нормативні наукові тексти зі спеціальності, писати відгуки й рецензії на наукові роботи, правильно вживати й оформлювати цитати й посилання;
- 9) керувати аудиторією, послуговуючись вербальними та невербальними прийомами презентації наукової інформації.

3. ФОРМАТ ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТУ

Очний (offline) у вигляді практичних занять.

Змішаний (blended) через систему Центру освітніх дистанційних технологій МДПУ імені Б. Хмельницького.

4. ПЕРЕЛІК КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ, ЯКІ НАБУВАЮТЬСЯ ПІД ЧАС ОПАНУВАННЯ ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТУ

Загальні компетентності (ЗК)

ЗК 5. Здатність працювати в міжнародному контексті та ефективно спілкуватися з експертами з інших галузей.

ЗК 6. Здатність дотримуватися етичних принципів та академічної доброчесності в професійній поведінці та наукових дослідженнях.

ЗК 9. Здатність до публічного представлення та захисту наукових досліджень, доведення їх результатів та інновацій до колег.

5. РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Програмні результати навчання (ПРН)

РН 1. Побудувати та інтерпретувати нове знання щодо вирішення проблеми оригінального дослідження або інші передові вчення такої якості.

PH 3. Пояснити теоретичні та практичні проблеми, узагальнити історію розвитку та сучасний стан наукових знань за обраною спеціальністю.

PH 4. Систематизувати науковий світогляд щодо проблем наукової та професійної етики.

PH 5. Усвідомлення методологічного, організаційного та правового підґрунтя, необхідного для досліджень та/або інноваційних розробок у галузі, презентації результатів досліджень у професійній спільноті та захисту інтелектуальної власності на результати досліджень та інновацій.

PH 7. Здатність вільно користуватися спеціальною термінологією в обраній галузі досліджень.

PH 8. Усвідомлення ролі експресивних, емоційних, логічних засобів мови для досягнення запланованого прагматичного результату.

PH 9. Здатність ефективно й компетентно брати участь у різних формах наукової комунікації (конференції, круглі столи, дискусії, наукові публікації).

PH 17. Уміти саморозвиватися і самовдосконалюватися упродовж життя.

6. ОБСЯГ ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТУ

Вид заняття	лекції	практичні заняття	самостійна робота
Кількість годин	-	24	66

7. ОЗНАКИ ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТУ

Рік викладання	Семестр	Спеціальність	Курс, (рік навчання)	Обов'язковий / вибірковий
2020-2021	3	014.03 Середня освіта (Історія); 032 Історія та археологія	6	Обов'язковий

8. ТЕХНІЧНЕ Й ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ /ОБЛАДНАННЯ

Під час опанування освітнього компоненту задля розвитку чуття мови, мовного смаку, володіння науковим стилем мовлення і письма, мовними засобами академічних текстів передбачається демонстрація тематичних відеороликів та презентацій, влаштування дискусій, моделювання уявно-можливих ситуацій у ході дискусивно-полемічного спілкування.

9. ПОЛІТИКА ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТУ

Політика академічної поведінки та етики:

- Не пропускати заняття за розкладом та не запізнюватися на них;
- Вчасно виконувати завдання семінарів та питань самостійної роботи;
- Вчасно та самостійно виконувати контрольні-модульні завдання.

10. СХЕМА ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТУ (ЗАГАЛЬНА)

Кількість годин	Тема	Форма діяльності (заняття, кількість годин)	Література	Завдання	Вага оцінки	Термін виконання
БЛОК 1.						
ТЕОРЕТИЧНІ ПІДВАЛИНИ АКАДЕМІЧНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ						
2	Тема 1. Культура наукової і професійної української мови.	Практичне заняття (2 год.) Самостійна робота (6 год.)	9, 12, 13, 14, 16			впродовж третього навчального семестру (перший періодичний контроль)

2	Тема 2. Культура публічної монологічної мови	Практичне заняття (2 год.) Самостійна робота (10 год.)	9, 12, 13, 14, 16			впродовж третього навчального семестру (перший періодичний контроль)
2	Тема 3. Лексикографічна компетенція як показник мовної культури науковця. Жанри наукового дискурсу	Практичне заняття (2 год.) Самостійна робота (4 год.)	9, 12, 13, 14, 16			впродовж третього навчального семестру (перший періодичний контроль)
2	Тема 4. Дослідник як ініціатор діалогу з потенційним читачем.	Практичне заняття (2 год.) Самостійна робота (4 год.)	9, 12, 13, 14, 16			впродовж третього навчального семестру (перший періодичний контроль)
2	Тема 5. Культура наукового діалогу	Практичне заняття (2 год.) Самостійна робота (6 год.)	9, 12, 13, 14, 16			впродовж третього навчального семестру (перший періодичний контроль)
2	Тема 6. Особливості усного наукового мовлення	Практичне заняття (2 год.) Самостійна робота (10 год.)	6, 9, 12, 13, 14, 16			впродовж третього навчального семестру (перший періодичний контроль)

БЛОК 2.

КУЛЬТУРА НАУКОВОГО ТЕКСТУ

2	Тема 7. Змістово-композиційна структура та мовно-стилістична специфіка наукових текстів різних жанрів	Практичне заняття (2 год.) Самостійна робота (10 год.)	9, 10, 15			впродовж третього навчального семестру (другий періодичний контроль)
2	Тема 8. Особливості писемного наукового мовлення. Український термін як національно-культурне явище	Практичне заняття (2 год.) Самостійна робота (10 год.)	9, 10, 15			впродовж третього навчального семестру (другий періодичний контроль)
2	Тема 9. Міжкультурна наукова комунікація. Науковий етикет	Практичне заняття (2 год.) Самостійна робота (6 год.)	6, 9, 10, 15			впродовж третього навчального семестру (другий періодичний контроль)
2	Тема 10. Академічне красномовство та його різновиди.	Практичне заняття (2 год.) Самостійна робота (4 год.)	9, 10, 15			впродовж третього навчального семестру (другий періодичний контроль)
2	Тема 11. Засоби маніпуляції аудиторією в академічних колах	Практичне заняття (2 год.) Самостійна робота (4 год.)	2, 7, 11			впродовж третього навчального семестру (другий періодичний контроль)
2	Тема 12. Мовний омбудсмен і його роль у розвитку й функціонуванні державної мови	Практичне заняття (2 год.) Самостійна робота (4 год.)	4, 6, 9			впродовж третього навчального семестру (другий періодичний контроль)

10.1. СХЕМА ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТУ (ЛЕКЦІЙНИЙ БЛОК)

Лекції непередбачені

10.2. СХЕМА ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТУ (ПРАКТИЧНІ ЗАНЯТТЯ)

Тема практичного заняття	Зміст практичного заняття
ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ №1 (2 год.) Культура наукової і професійної української мови	<ol style="list-style-type: none">1. Становлення і розвиток наукового стилю української мови.2. Мовні й жанрові особливості наукового стилю.3. Основні категорії культури наукової української мови.4. Специфіка мови професійного спілкування.5. Засоби вираження спеціальних реалій, категорій, понять.6. Правила оформлення наукової роботи.
ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ №2 (2 год.) Культура публічної монологічної мови	<ol style="list-style-type: none">1. Сутність і специфіка публічної монологічної мови.2. Історія публічного виступу.3. Родо-жанрова диференціація сучасної монологічної публічної мови.4. Підготовка промови.5. Структура наукової публічної промови.6. Оратор й аудиторія.7. Виголошення публічної промови.8. Електронна презентація наукового виступу.
ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ №3 (2 год.) Лексикографічна компетенція як показник мовної культури науковця	<ol style="list-style-type: none">1. Основні компоненти лексикографічної компетенції (мотиваційний, емоційно-естетичний, когнітивний, операційно-діяльнісний).2. Словники як головний об'єкт лексикографії.3. Вивчення досвіду словникарської роботи за кордоном.
ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ №4 (2 год.) Дослідник як ініціатор діалогу з потенційним читачем.	<ol style="list-style-type: none">1. Структурно-сміслові компоненти та властивості наукових текстів різних жанрів.

	<ol style="list-style-type: none"> 2. Культура читання наукового тексту. 3. Композиція писемного наукового тексту. 4. Наукова стаття як самостійний науковий твір. 5. Наукова рецензія. Науковий відгук.
ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ №5 (2 год.) Жанри наукового дискурсу	<ol style="list-style-type: none"> 1. Поняття про науковий дискурс. 2. Сутність жанрів наукової комунікації. 3. Первинні наукові жанри. 4. Вторинні наукові жанри.
ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ №6 (2 год.) Культура наукового діалогу	<ol style="list-style-type: none"> 1. Сутність і специфіка наукової діалогічної мови. 2. Історія дискусивно-полемічної мови. 3. Наукові заходи як засіб виявлення культури наукової мови. 4. Наукова бесіда як різновид професійної діалогічної мови. 5. Наукова суперечка як основа професійної дискусивно-полемічної мови. 6. Прийоми суперечки.
ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ №7 (2 год.) Змістово-композиційна структура та мовно-стилістична специфіка наукових текстів різних жанрів	<ol style="list-style-type: none"> 1. Державний стандарт України щодо структури і правил оформлення наукової роботи. 2. Структура наукового тексту. 3. Мова і стиль наукової роботи. 4. Мовні засоби наукових текстів. 5. Інтертекстуальність як один із параметрів наукового тексту. 6. Загальні правила цитування та посилання на використані джерела. 7. Оформлення списку використаних джерел.
ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ №8 (2 год.) Український термін як національно-культурне явище	<ol style="list-style-type: none"> 1. Термінознавство як наука. 2. Термін та його властивості. 3. Русизми в українській термінології. 4. Англiцизми у різних терміносистемах. 5. Роль інтернаціоналізмів у різних терміносистемах.
ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ №9 (2 год.) Науковий етикет	<ol style="list-style-type: none"> 1. Загальна характеристика наукового етикету. 2. Етика професійного дискусивно-полемічного спілкування. 3. Особливості дискусії та полеміки.

	4. Характеристика диспуту та дебатів.
ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ №10 (2 год.) Академічне красномовство та його різновиди	1. Наукова доповідь. 2. Лекція. 3. Науковий огляд. 4. Наукове повідомлення. 5. Науково-популярна лекція.
ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ №11 (2 год.) Засоби маніпуляції аудиторією в академічних колах	1. Проблема маніпуляції у суспільстві. 2. Мовна сугестія. 3. Вербальні та невербальні засоби оратора. 4. Нейролінгвістичне програмування.
ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ №12 (2 год.) Мовний омбудсмен і його роль у розвитку й функціонуванні державної мови	1. Історія виникнення посади мовного омбудсмена. 2. Документи, що регламентують роботу мовного омбудсмена. 3. Роль мовного омбудсмена у розвитку та функціонуванні мови.

10.3 ВИДИ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

1. Написати анотації до: а) фахової статті; б) книги; в) підручника; г) курсової роботи; г) дипломної роботи; д) магістерської роботи. (10 год.)
2. Складання конспекту: а) фахової статті; б) книги; в) підручника; г) курсової роботи; г) дипломної роботи; д) магістерської роботи. (10 год.)
3. Підготовка звіту про опрацьовані джерела наукової інформації. (6 год.)
4. Мовностилістичний аналіз наукового тексту. (6 год.)
5. Презентація наукового інформаційного продукту. (10 год.)
6. Укладання словника термінів із теми наукового дослідження. (4 год.)
7. Укладання словника термінів до предмету «Культура наукової української мови». (4 год.)
8. Створення плану презентації авторської наукової роботи. (4 год.)

9. Рецензування наукового тексту. (6 год.)

10. Редагування наукового тексту. (6 год.)

11. Підготовка і проведення дискусії: «Яким, на ваш погляд, має бути сучасний науковий етикет?» (4 год.)

11. СИСТЕМА ОЦІНЮВАННЯ ТА ВИМОГИ

Загальна система оцінювання курсу	<p>За семестр з курсу дисципліни проводяться два періодичні контролю (ПКР), результати яких є складником результатів контрольних точок першої (КТ1) і другої (КТ2). Результати контрольної точки (КТ) є сумою поточного (ПК) і періодичного контролю (ПКР): $КТ = ПК + ПКР$. Максимальна кількість балів за контрольну точку (КТ) складає 50 балів. Максимальна кількість балів за періодичний контроль (ПКР) становить 60 % від максимальної кількості балів за контрольну точку (КТ), тобто 30 балів. А 40 % балів, тобто решта балів контрольної точки, є бали за поточний контроль, а саме 20 балів. Результати поточного контролю обчислюються як середньозважена оцінок ($X_{ср}$) за діяльність студента на практичних (семінарських) заняттях, що входять в число певної контрольної точки. Для трансферу середньозваженої оцінки ($X_{ср}$) в бали, що входять до 40 % балів контрольної точки (КТ), треба скористатися формулою: $ПК = (X_{ср}) * 20 / 5$. Таким чином, якщо за поточний контроль (ПК) видів діяльності студента на всіх заняттях $X_{ср} = 4.1$ бали, які були до періодичного контролю (ПКР), то їх перерахування на 20 балів здійснюється так: $ПК = 4.1 * 20 / 5 = 4.1 * 4 = 16.4 // 16$ (балів). За періодичний контроль (ПКР) студентом отримано 30 балів. Тоді за контрольну точку (КТ) буде отримано $КТ = ПК + ПКР = 16 + 30 = 46$ (балів).</p> <p>Студент має право на підвищення результату тільки одного періодичного контролю (ПКР) протягом двох тижнів після його складання у випадку отримання незадовільної оцінки. Якщо підсумковим контролем вивчення дисципліни є диференційований або недиференційований залік, то набраних таким чином 60 і більше балів достатньо для його зарахування.</p> <p>Якщо підсумковим контролем є екзамен, на його складання надається 100 балів за виконання тестів (або задач чи завдань іншого виду). Загальний рейтинг з дисципліни (ЗР) складається з суми балів (Е), отриманих на екзамені, і підсумкової оцінки (ПО) та ділиться навпіл. $ЗР = (ПО + Е) / 2$</p>
Практичні заняття	<p>«5» – студент в повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно самостійно та аргументовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, використовуючи при цьому нормативну, обов'язкову та додаткову літературу. Правильно вирішив усі розрахункові / тестові завдання. Здатен виділяти суттєві ознаки вивченого за допомогою операцій синтезу, аналізу, виявляти причинно-наслідкові зв'язки, формувати висновки і узагальнення, вільно</p>

	<p>оперувати фактами та відомостями.</p> <p>«4» – студент достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей, в основному розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, використовуючи при цьому нормативну та обов’язкову літературу. Але при викладанні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускаються при цьому окремі несуттєві неточності та незначні помилки. Правильно вирішив більшість розрахункових / тестових завдань. Студент здатен виділяти суттєві ознаки вивченого за допомогою операцій синтезу, аналізу, виявляти причинно-наслідкові зв’язки, у яких можуть бути окремі несуттєві помилки, формувати висновки і узагальнення, вільно оперувати фактами та відомостями.</p> <p>«3» – студент в цілому володіє навчальним матеріалом, викладає його основний зміст під час усних виступів та письмових розрахунків, але без глибокого всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, допускаючи при цьому окремі суттєві неточності та помилки. Правильно вирішив половину розрахункових / тестових завдань. Має ускладнення під час виділення суттєвих ознак вивченого; під час виявлення причинно-наслідкових зв’язків і формулювання висновків.</p> <p>«2» – студент не в повному обсязі володіє навчальним матеріалом. Фрагментарно, поверхово (без аргументації та обґрунтування) викладає його під час усних виступів та письмових розрахунків, недостатньо розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, допускаючи при цьому суттєві неточності. Правильно вирішив окремі розрахункові / тестові завдання. Безсистемно відділяє випадкові ознаки вивченого; не вміє зробити найпростіші операції аналізу і синтезу; робити узагальнення, висновки.</p>
<p>Умови допуску до підсумкового контролю</p>	<p>Студент, який навчається стабільно на «відмінні» оцінки і саме такі оцінки має за періодичні контролю, накопичує впродовж вивчення навчального курсу 90 і більше балів, має право не складати екзамен з даної дисципліни. Студент зобов’язаний відпрацювати всі пропущені семінарські заняття протягом двох тижнів. Невідпрацьовані заняття (невиконання навчального плану) є підставою для недопущення студента до підсумкового контролю.</p>

12. МЕТОДИ І ФОРМИ КОНТРОЛЮ

Методи, які будуть використані для оцінювання результатів навчання:

- усний;
- письмовий (перша та друга контрольні точки);
- тестовий контроль;
- практична перевірка під час практичних занять;
- контроль виконання завдань самостійної роботи (реферати, есе, презентації, творчі проекти та ін.)
- підсумковий (семестровий) – екзамен.

Періодичний контроль складається з двох контрольних робіт (перша та друга контрольні точки). Контрольна робота включає тестові завдання та відповіді на два розгорнуті питання. Перша контрольна робота включає питання з тем Блоку 1. Базові поняття та становлення педагогіки; друга контрольна робота – Блок 2. Філолого-педагогічна взаємодія.

Екзаменаційний білет включає тестові завдання та відповіді на два розгорнуті питання з усіх тем, які входять до програми освітнього компоненту.

13. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

ОСНОВНА ЛІТЕРАТУРА

1. Бацевич Ф. С. Основи комунікативної лінгвістики: підручник. Київ, 2009. 376 с.
2. Ботвина Н. В. Офіційно-діловий та науковий стилі української мови: навчальний посібник. Київ, 1998. 190 с.
3. Вінніков В. А. Пам'ятка молодим вченим з написання наукових праць. *Український радіологічний журнал*. 2009. №17. С.7-9.
4. Гальперин И. Р. Научный текст как объект лингвистического исследования. Москва, 1999. 139 с.
5. Гінзбург М. Д. Десять відомих правил українського ділового та наукового стилю, зведені в систему. *Стандартизація, сертифікація, якість*. 2004. №2. С. 22-28.
6. Голуб Н.Б. Риторика у вищій школі: Монографія. Черкаси, 2008. 400 с.
7. Дідук Г. Ділова та наукова мова. Ділові папери. Правопис у таблицях: Навчальний посібник. Тернопіль, 2002. 150 с.
8. Єрмоленко С. Я. Нариси з української словесності (стилістика та культура мови). Київ, 1999. 267 с.
9. Коваль А. П. Науковий стиль сучасної української літературної мови. Структура наукового тексту. Київ, 1970. 306 с.
10. Котюрова М. П. Культура научной речи: текст и его редактирование: Учебное пособие. Пермь, 2005. 125 с.
11. Лотман Ю. О лингвистическом исследовании текстов научного стиля. *Вопросы языкознания*. 1997. №4. С. 125-138.
12. Мацько Л. І., Кравець Л. В. Культура української фахової мови: Навчальний посібник. Київ, 2007. 360 с.
13. Михайлова О. Г., Сидоренко А. А., Сухопар В. Ф. Українське наукове мовлення. Лексичні та граматичні особливості: Навчальний посібник. Харків, 2000. 97 с.
14. Онуфрієнко Г. С. Науковий стиль української мови: Навчальний посібник. Київ, 2006. 312 с.
15. Семенов О. М. Культура наукової української мови : навч.посіб. Київ, 2010. 216 с.
16. Сурмін Ю. Науковий текст: специфіка, підготовка та презентація : Навч.-метод.посіб. Київ, 2008. 184 с.

ДОПОМІЖНА ЛІТЕРАТУРА

1. Антисуржик. Вчимося ввічливо поводитись і правильно говорити / За заг.ред. О. Сербенської: Посібник. Львів, 1994. 152 с.
2. Бабкин А.М. Словарь иностранных выражений. Ленинград, 1981. 696 с.
3. Ботвина Н. В. Міжнародні культурні традиції: мова та етика ділової комунікації: Навчальний посібник. Київ, 2002. 205 с.
4. Гриценко Т.Б. Українська мова та культура мовлення. Вінниця, 2003. 472 с.
5. Карнегі Д. Как вырабатывать уверенность в себе и влиять на людей, выступая публично. Москва, 1994. 206 с.
6. Карнегі Д. Як здобувати друзів і впливати на людей. Київ, 1990. 166 с.
7. Мацько Л. І., Сидоренко О. М., Мацько О. М. Стилїстика української мови: Підручник. Київ, 2003. 462 с.
8. Сабліна С. В. Сучасні мовознавчі проблеми дослідження українського мовного етикету. *Вісник Запорізького державного університету*. 2002. №3. С.37-44.
9. Циткіна Ф. А. Деякі аспекти зіставного аналізу наукових текстів. *Мовознавство*. 1987. №4. С. 43-48.
10. Чак Є. Д. Складні випадки правопису та слововживання. Київ, 1998. 272 с.
11. Ярема С. На теми української наукової мови. Львів, 2002. 44 с.
12. Чепіга І. П. Мовленнєві особливості наукового тексту: текст-міркування, текст-доказ. *Лінгвістичні студії*. 2002. Вип.10. С. 157-161.

ІНТЕРНЕТ-РЕСУРСИ

<http://yak-my-hovorymo.wikidot.com/>

<http://chak-chy-pravylnno-my-hovorymo.wikidot.com/>

<http://kultura-movy.wikidot.com/>

<http://rodovyi-vidminok.wikidot.com/>

<http://nepravylno-pravylnno.wikidot.com/>

<http://ros-ukr-idioms.wikidot.com/>

<http://terminy-mizhkult-komunikacii.wikidot.com/>